

Reszta nakładu.

• • • Tadeusz Korzon. • • •

WEWNĘTRZNE DZIEJE POLSKI

za Stanisława Augusta

ZAPROSZENIE DO PRZEDPŁATY

na pozostałą niewielką resztę nakładu

POMNIKOWEGO DZIEŁA

TADEUSZA KORZONA

WEWNĘTRZNE DZIEJE POLSKI ZA STANISŁAWA - AUGUSTA

(1764 1794)

z mapami, planami, tablicami graficznymi, oraz licznymi portretami, widokami i faksymiliami dokumentów.

SZEŚĆ WIELKICH TOMÓW.

W ciągu niespełna jednego roku dobiega końca wydawnictwo „Wewnętrznych Dziejów Polski” Tadeusza Korzona, jednego z najwspanialszych dzieł, jakie literatura nasza posiada. Krytyka przyjęła je z najwyższym uznaniem i w najpochlebniejszych słowach podniosła jego zalety. O wartości naukowej i literackiej tego dzieła nie ma co mówić. Jest ono owocem pracy wieloletniej, poszukiwań archiwalnych, dokonanych z benedyktyńską sumiennością i wytrwałością — a na dzieje Polski z końca ubiegłego stulecia rzuca jasny snop światła, pogląd bezstronny, trzeźwy, żadnymi uprzedzeniami nie zabarwiony. Autor wziął sobie za zasadę: prawdy szukać, prawdę mówić, choćby ona dla nas miała być gorzką i przykrą, oddać sprawiedliwość swoim i obcym, przyjaciółom i nieprzyjaciółom — gdyż tylko taka historia jest ową prawdziwą mistrzynią życia, która uczy, kształci, ducha rozwija i od błędów strzeże. Tej zasadzie od pierwszej do ostatniej kartki pozostał wierny, ani na odrobinę od niej nie odstąpił i stworzył dzieło, które nie tylko u swoich znaleźć musiało uznanie i poszanowanie. U swoich — za wielką miłość społeczeństwa, u innych — za wysoką bezstronność.

Kiedy przystępowaliśmy do edycji „Wewnętrznych Dziejów Polski”, czcigodny autor rozwiniął nader energiczną działalność, aby dzieło to w tekście uzupełnić i nowymi przypisami objaśnić i rozszerzył je też znacznie, zużytkował wszystkie materiały, jakie po pierwszym wydaniu „Dziejów” znalazł, słowem dopełnił je i uzupełnił pod każdym względem. Prócz tego ze skrzętnością mrówki wydostawał z bibliotek, ze zbiorów prywatnych oryginalne dokumenty, mapy, portrety, monety, sztychy, rysunki potrzebne do wyilustrowania dzieła. Tych materiałów udzielał mu chętnie i udzieliło to tyle, że mogliśmy przyozdobić „Dzieje Wewnętrzne” setkami ilustracji i dać przez to poznać czytelnikom mnóstwo nader ciekawych zabytków z owej epoki, zabytków, które przeważnie w prywatnych przechowywane zbiorach, nigdyby się dla publiczności dostępnymi nie stały.

Tym sposobem dzieło znakomitego historyka, samo przez się tak wartościowe i cenne, zyskało jeszcze wiele — i śmiało powiedzieć można, że z tyłoma i z takimi ilustracjami, jakie obecnie posiada, jest ono nie tylko księga, którą każdy Polak czytać i z której uczyć się powinien — ale i jedynym w naszej literaturze zbiorem pamiątek, rodzajem muzeum zabytków z końca ubiegłego wieku.

Nie szczędziliśmy ani kosztów, ani starań, aby „Dzieje” wydane były wytwornie w całym znaczeniu tego wyrazu, co nam też ogólnie zaraz po wyjściu pierwszych tomów przez krytykę i publiczność czytającą przyznane zostało. Gruby, trwały i kosztowny papier, nowy, czytelny druk — ale największy nakład kapitału i pracy włożyliśmy w ilustracje.

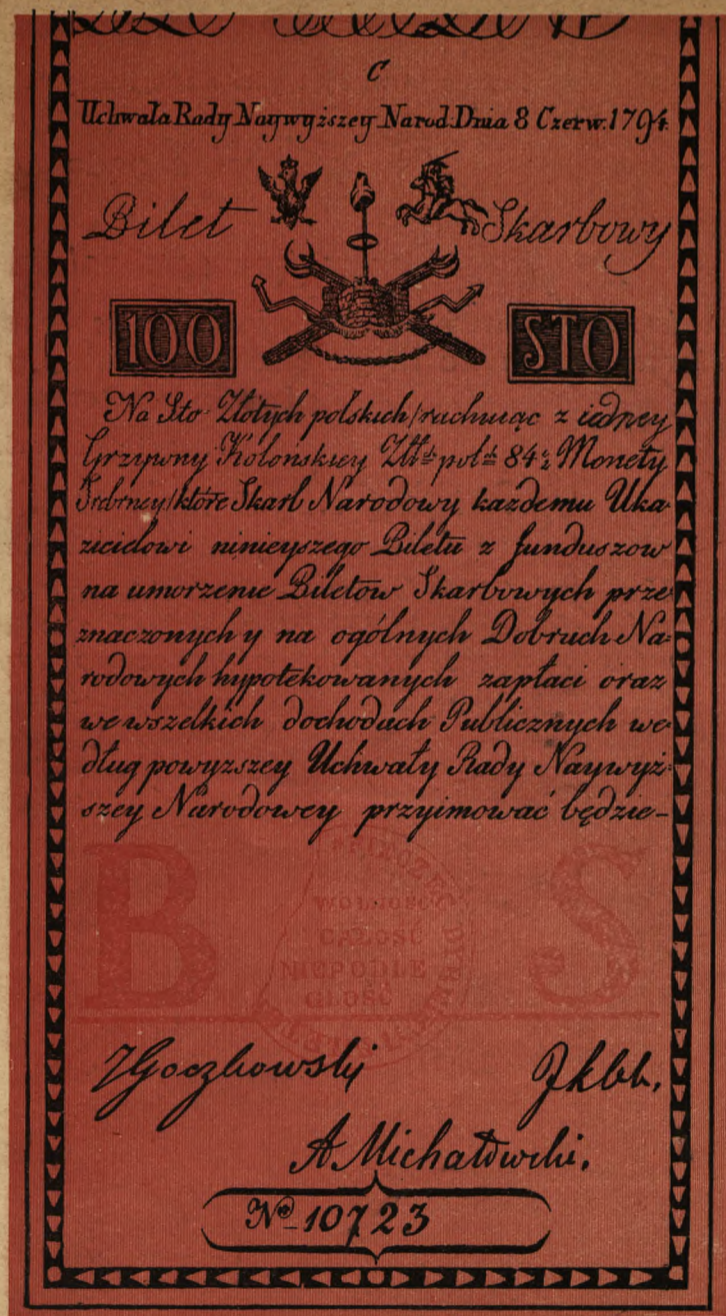
Zakłady nasze fototypiczne, zaopatrzone w to wszystko, co najnowszego na tem polu pracy wynaleziono, umożliwiły nam to zadanie i pozwoliły „Wewnętrzne Dzieje Polski” wyilustrować świetnie, z zachowaniem wszelkich cech oryginałów.

Dokumenty ówczesne, świadectwa, odezwy, pasporty, akcje i t. p. w reprodukcji naszej zachowały ten sam kształt liter i odcień farby lub atramentu, jakimi były pisane i drukowane. To samo powiedzieć możemy o mapach czarnych i kolorowych, o faksymiliach, portretach i widokach, oraz o podobiznach dawnych monet złotych, srebrnych i miedzianych: mają one właściwy ko-

Ks. Józef Poniatowski.

(Z Ratusza Warszawskiego podług fotografamu S. Bogaackiego).

Pieniądze papierowe z roku 1794.

(Podobizna barw, rysunku i pisma podług oryginalnych egzemplarzy ze zbioru Gustawa Bisier)

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
87-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 78
Tel. 26-68-63

Gabinet
Filologiczny
in. G. Korbuta
T.N.W.

13 703

lor metalu. Okazy dawnego przemysłu fabrycznego, jak tkaniny, fajanse, porcelana, zdejmowane z natury, przedstawiają dane egzemplarze jak najwyborniej, z zachowaniem nietylko barw, ale i najdelikatniejszych ich odcieni.

Dawne rysunki kolorowane, wyobrażające umundurowania wojsk polskich różnej broni, udało nam się odtworzyć doskonale, jako też ówczesne banknoty, bilety wizytowe, pasporty etc.

Kto jest chociaż powierzchownie obeznany ze sztuką reprodukcji i wie, jaka to rzecz pod względem technicznym trudna, a pod finansowym kosztowna, ten potrafi starania nasze ocenić.

„Wewnętrzne Dzieje Polski” Korzona, to dzieło pomnikowe pod względem treści i ilustracji, w naszej literaturze historycznej zajmuje miejsce pierwszorzędne, a godnym też było ono tej świetnej szaty zewnętrznej wydawniczej, w jakąśmy je przybrali. O bogactwie treści „Wewnętrznych Dziejów Polski” dać może niejakię pojęcie spis rozdziałów w VI tomach zawartych, o ilustracyach zaś zamieszczenie niektórych w prospekcie niniejszym.

TOM I. Rozległość państwa za Stanisława Augusta.—Stan mapografii w dawnej Polsce.—Obliczenie powierzchni Polski przedrozbiorowej podług pomiarów XIX w. i porównanie z innymi ówczesnymi państwami Europy.—Ludność, obliczenie i charakterystyka stanów, duchowieństwo, szlachta, mieszczan, włościan, żydów i t. d. Skala zamożności różnych stanów.—Rolnictwo i rolnicy za Stanisława Augusta.—Obliczenie produkcji zbożowej.—Stan włościan polskich, porównanie z Anglią, Francją, Niemcami.—Usiłowania polepszenia stanu poddanych.

TOM II. Handel, kupcy i bankierowie.—Podział urzędowy handlu w Polsce.—Handel wywozowy, handel przywozowy. Ceny zbóż i chleba, mieszkań, wyrobów rzemieślniczych, koni i furazju, pracy ludzkiej.—Budżet roczny mieszkańca kraju w końcu XVIII w., działalność rządu dla podniesienia handlu.—Poczet wybitniejszych firm kupieckich i bankierskich.—Ilość monety obiegowej.—Tablice wybijanych w Polsce pieniędzy.—Przemysł i sprawa miejska.—Smutny stan miast.—Nadużycia starostw.—Pierwsze fabryki pańskie i zakłady przemysłowe, tworzone z zachęty Stanisława Augusta.—Nieudolność przedsięwzięć przemysłowych szlachty.—Rozwój przemysłu miejskiego.—Przemysł Wielkopolski, Małopolski na Mazowszu, szczególnie w Warszawie, brak ruchu przemysłowego na Litwie.—Ustawa rządowa 3-go Maja.—Zapisywanie się szlachty do ksiąg miejskich.—Sympatyje Gdańska i Torunia dla ustawy 3-go Maja.

TOM III. Finanse.—Skarb Króla Imci.—Pogląd na dochody dawnych królów.—Odpowiedź Stanisława Augusta na pytanie: czy bardzo bogaty jest król polski? Fundusze Stanisława Augusta.—Długi krajowe i zagraniczne.—Dary Katarzyny II.—Utracyszowstwo i upokorzenie Stanisława Augusta.—Wypraszenie pieniędzy.—Sumowanie pobranych przez Stanisława Augusta pieniędzy.—Określenie jego przedajności.—Epoka pierwszego rozbioru; zachowanie się króla podczas akcji rozbiorowej.—Epoka drugiego rozbioru.—Stosunki z Szwecją.—Długi przedśmierne i wartość spadku, jaki się dostał X. Józefowi Poniatowskiemu.—Skarby Rzeczypospolitej: koronny i litewski.—Rzut oka na stan skarbowy od początku XVI do końca XVII wieku w porównaniu z Anglią, Francją, Brandenburgią.—Usuwanie się szlachty od podatków.—Ruina skarbu w r. 1767; źródło ówczesnych dochodów państwowych i system podatkowy.—Działalność finansowa sejmów czteroletnich.—Uchwała 100,000 wojska.—Sąd o wartości prac finansowych sejmów czteroletnich.—Niewykonanie uchwały o armii stu tysięcy.—Powody.—Dobre chęci.—Zakres możliwości.—Nieumiejętność posługiwania się kredytem.—Pożyczki zagraniczne: niedoszła genueńska, 10 milionowa holenderska z 1790, zerwana 30-milionowa holenderska z 1792 r.—Brak instytucji kredytowej państwowej.—Stan skar-

Zbytecznym byłoby rozwodzić się nad tem, jak tego rodzaju ilustracje przy dziele historycznym są pożądane i przydatne. Jak ułatwiają one (np. mapy) zrozumienie tekstu, jak utrwalają w pamięci postaci i miejscowości, jak przyczyniają się do wytworzenia sobie pojęcia o stanie cywilizacji ówczesnym. A jeżeli jeszcze weźmiemy na uwagę narodowy charakter pamiątek, które one przedstawiają—to bez zrozumienia powiedzieć możemy, że dzieło, o którym mówimy, jest niby muzeum, które każdy, dzieje ojczyzny miłujący, często zwiedzać i badać powinien.

bu w okresie Kościuszkowskim.—Ruina powszechna i puste skrzynie skarbowe.—Kassa Kościuszkowa w Marcu i Kwietniu.—Bilety menniczne i zaręczenia skarbowe, asygnaty, kurs przymusowy, zniszczenie wojenne, oporność społeczeństwa.

TOM IV. Rząd Rzeczypospolitej i działalność machiny administracyjnej.—Skład rządu wedle prawa pospolitego polskiego.—Władza sądowa.—Niezależność jej od króla.—Wylczenie sądów i zasada ich organizacji.—Wyrzekania społecznych na wady sądownictwa.—Stosowanie kary śmierci.—Zniesienie tortur; główne sprawy kryminalne.—Władza prawodawcza.—Skład sejmów.—Cześć dla instytucji sejmowej i dla Voluminów Legum w umysłach narodów.—Władze Administracyjne.—Rada Nieustająca i Jej organizacja.—Komisya Skarbowa Koronna.—Komisya Skarbowa Litewska.—Komisya i Departament Wojskowy.—Słabość siły zbrojnej.—Departament Policji i Jurysdykcya Marszałkowska.—Zaniechywanie bezpieczeństwa publicznego.—Komisya Edukacyi Narodowej.—Liczba szkół.—Uposażenie personelu nauczającego.—Zdania społecznych i nowe o Radzie Nieustającej.

TOM V. Reformy wojskowe Sejmów Czteroletnich, zakupy broni, zapasy amunicji; działalność ludwisarni.—Stan arsenałów.—Zaciągi i rekrutowanie w latach 1789—1791.—Lista placów wojska.—Urządzenie, umundurowanie i ćwiczenie wojska.—Działalność władz wojskowych w czasie wojny 1792 r.—Deklaracya wojny; oddanie naczelnej komendy Stanisławowi Augustowi.—Przebieg działań wojennych obu armii litewskiej i koronnej.—Powołanie milicyi; przytyły ochotników.—Stan sił w połowie Lipca.—Zapał narodu.—Zdrada Stanisława Augusta.

TOM VI. Konfederacya targowicka.—Twórcy konfederacyi.—Charakterystyka Szczęsnego Potockiego.—Najjaśniejsza Konfederacya Generalna.—Użyte przez nią środki przymusu.—Rozporządzenia, dotyczące prasy i wychowania publicznego.—Opór wojska, szlachty, bunt włościan.—Stosunki z komendą rosyjską.—Bitwa pod Raclawicami.—Uzbrojenie województw południowych.—Sejm skonfederowany Grodzieński.—Rząd powstańczy z 1794 r.—Dyktatura Kościuszkowa.—Sposób obliczenia sił zbrojnych Kościuszkowa.—Dyktatura Grochowskiego.—Korpusty, przybyłe z kordonu rosyjskiego.—Bitwy Chelmska i Szczekocińska.—Stan arsenału i garnizonu Warszawskiego.—Epoka oblężenia Warszawy.—Działania wojska nad Narwią.—Bitwy pod Stonimem i Krupczycami.—Działania wojenne na Żmudzi.—Początek powstania Wielkopolskiego.—Zwinięcie oblężenia Warszawy.—Marsz Suworowa.—Nowy rozkład korpusty.—Kłeska Sierakowskiego.—Siły powstańcze w Warszawie.—Wyprawa Kościuszkowa pod Maciejowicami.—Opis i plany bitwy pod Maciejowicami.—Wzięcie Kościuszkowa do niewoli.—Wawrzecki Naczelnikiem Najw.—Ostatnie wysilenia.—Kłeska nad Narwią.—Szturm Pragi.—Kapitulacya Warszawy.—Zamknięcie.

Eazienki na początku XIX wieku (Podeją obrazu malowanego a la gouache przez niewiadomego artystę około 1808 r., w posiadaniu J. Wrotnowskiego).

Obecnie druk ostatniego tomu dobiega końca—i to właśnie skłania nas do przypomnienia, że wobec ograniczonej liczby egzemplarzy wkrótce przyjmowanie prenumeraty zostanie zawieszonym, a cena dzieła w handlu księgarskim podwyższoną

będzie do Rs. 25 za egzemplarz.

Przez czas więc już tylko niedługi nabywać jeszcze można „Wewnętrzne Dzieje Polski” na dotychczasowych warunkach, to jest, że zapisując się na to dzieło w przedpłacie

korzystać będą ze znacznego ustępstwa od ceny księgarskiej,

a mianowicie:

opłacający całą należność z góry otrzymają wszystkie 6 tomów za 16 rs.

Należność ta może być wniesiona w trzech ratach, a mianowicie: 8 rubli przy odbiorze tomu I i II-go, 5 rubli przy odbiorze III-go tomu i 4 ruble przy odbiorze IV-go tomu. Można także nabywać dzieło tomami, płacąc za I-szy tom Rs. 4, a za następne po Rs. 2 kop. 80.

Przesyłka, stosownie do odległości, pobierana będzie za zaliczeniem pocztowym.

Przedpłatę nadsyłać należy do księgarni Teodora Paprockiego i S-ki w Warszawie, Nowy-Świat Nr. 41.

Składać ją można również we wszystkich księgarniach krajowych i zagranicznych.

W ciągu kilku miesięcy niezawodnie zostanie cały nakład wyczerpany i cena podniesie się wówczas znów do wysokości kilkudziesięciu rubli tak, jak to miało miejsce przez ostatnich lat kilka po zupełnym wyczerpaniu pierwszego wydania nieilustrowanego, kiedy płacono antykwaryuszom za egzemplarz kompletny po 40 rubli.

Dawne polskie talary (Zit. 8 gr. 24).

LIST ZWROTNY.

Do księgarni Teodora Paprockiego i S-ki. Warszawa, Nowy-Świat 41.

Pragnąc zapisać się na wydawnictwo p. t. „Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta” T. Korzona, przesyłam w załączeniu należność:

Za całość (16 rs.)	.....	rs.	.....	kop.
Jako pierwszą ratę (8 rs.)	.....	”	.....	”
Na tom pierwszy (4 rs.)	.....	”	.....	”
Oprócz tego upraszam o przysłanie następujących Dziel:	.....	”	.....	”
.....	.....	”	.....	”
.....	.....	”	.....	”
.....	.....	”	.....	”
.....	.....	”	.....	”
.....	.....	”	.....	”
Razem rs.	.....	rs.	.....	kop.

Imię i nazwisko .....

Miejscowość .....

Stacya pocztowa .....

Gubernia .....

Uprasza się o wyraźne wypisanie nazwiska, stacyi pocztowej i miejsca zamieszkania.